

Grupy sanitarne – zintegrowane działania oddolne na rzecz walki z ASF

Nie ma co owijać w bawetnę – sytuacja jest krytyczna: obszary objęte ograniczeniami znajdują się już w większości województw w Polsce, wciąż wybuchają nowe ogniska, cena świń – tuczników i warchlaków – jest krytycznie niska, koszty produkcji rosną w zastraszającym tempie, branża jest w niewyobrażalnym kryzysie, niemal co dzień upadają kolejne gospodarstwa, głównie z przyczyn finansowych.

Karolina Maciorowska
VestIn

Wojciech Styburski
Agrointegracja.pl

Mijający rok możemy śmiało zaliczyć jako kolejny wygrany dla ASF. Stoczyliśmy walkę jako indywidualni producenci, jako branża, jako Inspekcja Weterynaryjna, jako Państwo, lecz niestety wniosek jest jeden, kolejny raz ponieśliśmy klęskę. Pomimo szeroko zakrojonego monitoringu, pomimo nowych regulacji dotyczących bioasekuracji, pomimo działań prewencyjnych wciąż choroba jest o krok przed nami, a branża w zapaści. W tych niesprzyjających czasach udaje się jednak zauważyć bardzo wartościowe inicjatywy. Takim pomysłem niewątpliwie jest powołanie do działania Grup Sanitarnych w Wielkopolsce.

Grupy sanitarne – definicja, geneza, inspiracja

Pomysł zrodził się lokalnie wśród grupy rolników zrzeszonych pod egidą organizacji Agro Integracja. Powstający zespół zaangażowanych partnerów realizuje projekt „efektywny tucz trzody bez antybiotyków i GMO” w ramach działania Współpraca

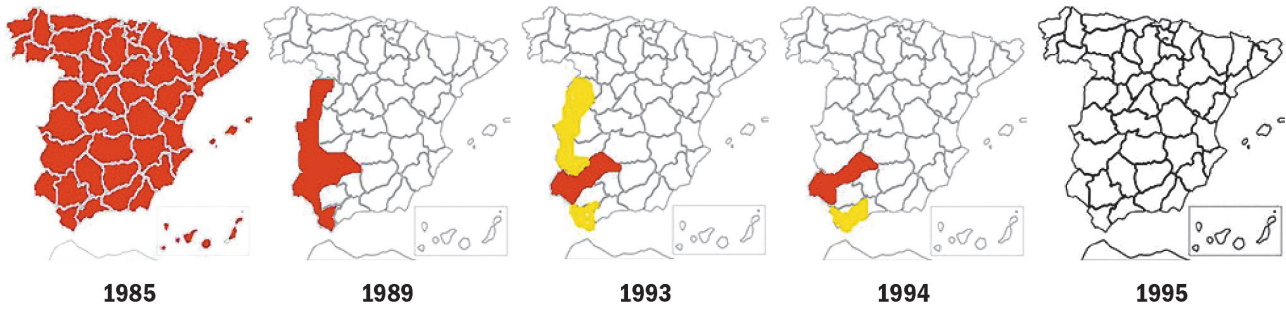
z PROW 2014-2020. W trakcie prac przygotowawczych do rozpoczęcia projektu tej wyspecjalizowanej produkcji, jaką niewątpliwie jest chów bez antybiotyków, zrodził się pomysł rozszerzenia działań i powołania tzw. grup sanitarnych. Inspiracją były grupy sanitarne działające w Hiszpanii, które odegrały kluczową rolę w skutecznym zwalczaniu ASF w latach 90., a ich działalność okazała się przelomem w walce z chorobą, jak również GOS, czyli Grupy Ochrony Sanitarnej działające we Francji, które zrzeszają większość producentów zwierząt rzeźnych w kraju.

Celem Grup Sanitarnych będą prace na rzecz poprawy zdrowia publicznego poprzez wzmocnienie zdrowia zwierząt, przyczynianie się do zwiększenia dochodów rolników poprzez obniżenie kosztów działań związanych z ochroną zdrowia, poprawę opłacalności produkcji oraz promowanie postępu technologicznego i genetycznego w chowie zwierząt. Chcielibyśmy wzorem wspomnianych krajów, aby grupy sanitarne były organizacją hodowców uznawaną przez władze publiczne.

Rola producentów świń w zwalczaniu ASF w Hiszpanii

Ekspert oceniający obowiązujący w Hiszpanii program zwalczania ASF twierdzą, że efektywna jego realizacja nie byłaby możliwa bez aktywnego zaangażowania w ten proces producentów świń. Należy podkreślić, że to właśnie grupy producentów i hodowców odgrywały dominującą rolę w programie zwalczania ASF w Hiszpanii. Zdając sobie sprawę z faktu, że to przede wszystkim oni sami muszą bronić się przed ASF, hiszpańscy producenci i hodowcy stworzyli zrzeszenie ochrony sanitarnej przed ASF (Health Protection Group). Pierwotnie stowarzyszenie to zostało założone przez grupę producentów-wolontariuszy, którzy na poziomie swoich regionów opracowali i przyjęli wspólne zasady postępowania w celu zwalczania ASF (monitoring serologiczny, zasady bioasekuracji). W swoich działaniach wspierani byli przez organy administracji weterynaryjnej. Po kilku latach od podjęcia inicjatywy przez rolników w 1990 r. funkcjonowało w Hiszpanii oficjalnie 979 grup, które tworzyło 41 321 producentów świń. (*Program eradykacji wirusa afrykańskiego pomoru świń realizowany w Hiszpanii w latach 1985-1995 - Z. Pejsak, M. Pomorska-Mól, Życie Weterynaryjne • 2018 • 93(2)*)

Sytuacja w zakresie ASF w Hiszpanii w latach 1985-1995 (regionalizacja zgodnie z decyzjami UE). Obszar wolny – kolor biały, obszar monitorowany – kolor żółty, obszar zakazany – kolor czerwony (Pejsak i Pomorska-Mól 2018)

Fot. 1-3. W pierwszej fazie wszyscy chętni rolnicy będą poddani audytowi bioasekuracji i ocenie zabezpieczeń. Celem tych działań jest opracowanie standardu oraz procedur operacyjnych dla Grupy

Zakres działania grup – strukturalne i terytorialne

Początkowo działania będą prowadzone bardzo lokalnie wśród członków grupy operacyjnej projektu Europejski Pakt na rzecz Integracji „tucz bez antybiotyków i GMO”. W tej małej skali opracowany zostanie standard działania Grupy Sanitarnej, a następnie model ten będzie przekazywany dalszym użytkownikom. Znacząca w całym procesie tworzenia Grupy Sanitarnej jest faza wyznaczenia i inspiracji lidera, który doprowadzi do wybrania uczestników i moderacji działań – w tej fazie w tej chwili się znajdujemy.

Chcielibyśmy finalnie zrzeszać jak największą liczbę producentów trzody chlewnej w Polsce, gdyż taki zasięg pozwoli na najbardziej skuteczną walkę z chorobą. W skład grupy będą wchodzić gospodarstwa zajmujące się produkcją trzody chlewnej, które wzorcowo spełniają wymogi bioasekuracji zewnętrznej i wewnętrznej. Zabezpieczenie gospodarstw ma stanowić wzór dobrych praktyk i wprowadzania dobrych nawyków na etapach produkcji i zarządzania gospodarstwem.

Działalność grupy nie będzie się ograniczać tylko do tworzenia swoistego kompartmentu, czyli ochrony własnych stad, ale także koncentrować się będzie na monitoringu sytuacji w najbliższym regionie na zasadzie zgłaszania niepokojących działań i obserwacji odpowiednim służbom, takim jak np. Inspekcja Weterynaryjna, koła łowieckie i współpracy z tymi instytucjami w celu poprawy sytuacji.

Metody działania

Przynależność do grup będzie miała charakter wolontariatu. Całość działań będzie się opierać na

Fot. 4. Zagadnienia bioasekuracyjne dyskutowane są w gronie wszystkich uczestników projektu. Na zdjęciu od lewej Karolina Maciorowska – VestIn, Maciej Łagoda – rolnik, Jarostaw Walczak – Agointegracja.pl, Szymon Nowaczyk – lekarz weterynarii, Wojciech Styburski – Agointegracja.pl

niesieniu edukacji, współpracy na rzecz zwalczania i prewencji. Opracowane zostaną standardy i procedury operacyjne mające zabezpieczyć gospodarstwa i regiony przed wniknięciem ASF.

Wypracowane efekty, standardy będą transferowane kanałami edukacji rolniczej na bazie platformy „współpracy”. Wyniki działań współpracy będą promowane m.in. przez Ministerstwo Rolnictwa, ARiMR, CDR, ODR itd.

Partnerzy i interesariusze

Głównymi partnerami będą rolnicy – wybrane gospodarstwa spełniające kryteria wejścia do projektu (wysoki poziom bioasekuracji zewnętrznej i wewnętrznej). W chwili obecnej są to członkowie grup producentów trzody chlewnej Agointegracja.pl zrzeszającej około 70 grup producentów rolnych. Przybliżona produkcja roczna producentów trzody chlewnej zrzeszonych w Agointegracja.pl to około 500 000 świń.

Fot. 5. Opracowanie planu bioasekuracji często wymaga dokładnego omówienia i wypracowania najlepszej możliwej opcji, która będzie jednocześnie bezpieczna, jak i możliwa do wdrożenia w codziennej pracy gospodarstwa

Fot. 6, 7. Do projektu grup sanitarnych pragniemy zaprosić cały sektor wspierający producentów trzody chlewnej, w tym firmy paszowe i transportowe przewożące żywiec. Wiele kwestii do rozwiązania pojawia się na pograniczu dostawy towarów i usług

Firma Vestin, posiadająca doświadczenie w praktycznym zwalczaniu ASF w kraju i za granicą, występuje jako partner merytoryczny i operacyjny.

Lekarze weterynarii mają być niekwestionowanymi partnerami strategicznymi, zarówno w kształtowaniu standardów działania grupy, ale także jako linia pierwszej reakcji w działaniach terenowych.

Firmy paszowe oraz wybrane zakłady odbioru trzody chlewnej to także istotne ogniwa projektu.

W późniejszym czasie włączeni powinni zostać również leśnicy, koła towieckie, samorządy, PIW, firmy utylizacyjne oraz inni interesariusze chcący się zaangażować w bezpośrednią lub pośrednią pomoc w realizacji projektu.

Ramy czasowe – plan działania

Pierwsza Grupa Sanitarna nieformalnie już działa. O odbyło się już kilka spotkań, kształtują się pomysły na ułożenie harmonogramu prac i określanie zakresu i metod działania. Formalnie założenie grup planowane jest na luty 2022, przy czym procedury operacyjne powinny być opracowane już w styczniu nadchodzącego roku. Jeszcze w tym roku, w grudniu planowane jest spotkanie z przedstawicielami Hiszpanii w celu wymiany dobrych praktyk i procedur.

Finansowanie

Jak każdy projekt, również i ten potrzebuje finansowania. Będziemy go szukać zarówno wśród firm i partnerów indywidualnych na zasadzie działania dobrowolnego, niemniej w chwili obecnej opierać się będzie na składkach członkowskich. Planowane jest również uzyskanie finansowania z budżetu funduszy promocji mięsa oraz PROW 2021-2027.

Liczymy na duże zaangażowanie wszystkich partnerów projektu, przede wszystkim rolników. Zapraszamy do kontaktu!